

Remissyttrande

Handläggare

Jonas Bjärnstedt
Havsplaneringsenheten
jonas.bjarnstedt@havochvatten.se

Datum 2023-05-02

Dnr 1269-2023

Klimat- och Näringslivsdepartementet

Yttrande över EU-kommissionens förslag till förordning om netto-nollindustrin – Net-zero industry act

Sammanfattning

Havs- och vattenmyndigheten har av regeringen beretts tillfälle att lämna synpunkter på EU-kommissionens förslag till förordning om netto-nollindustrin - Net-Zero industry Act. Myndigheten lämnar nedan följande yttrande.

Havs- och vattenmyndighetens inställning

Generella synpunkter

Havs- och Vattenmyndigheten anser att det är relevant för den gröna omställningen att stärka tillverkningen av netto-nollteknik inom Unionen. Det är emellertid också angeläget att kommande förordning tillgodoser det behov av skydd som unionens vatten- och naturmiljöer har och att detta kommer till uttryck genom tydliga och konsekvensanalyserade regleringar.

Havs- och vattenmyndigheten anser att det är angeläget att åstadkomma effektiva och ändamålsenliga prövningsprocesser som skyddar värdefulla vatten- och naturmiljöer men också möjliggör ett hållbart nyttjande av resurser. Ett system med en enda kontaktpunkt (One Stop Shop) kan medföra koordineringsfördelar för såväl verksamhetsutövare som prövningsmyndigheter. Havs- och vattenmyndigheten anser dock att det också är viktigt att svenska statliga myndigheters ansvar som remissinstans i miljöprövningen kvarstår.

Med anledning av den relativt korta svarstiden har ingen djupare analys av förordningsförslaget eller dess konsekvenser varit möjlig att göra. Myndigheten vill dock uppmärksamma vad som följer nedan under detaljerade synpunkter.

Detaljerade synpunkter

Den teknik som omfattas av förslaget till förordning inbegriper sådana verksamheter som enligt svensk lagstiftning faller under miljöfarlig verksamhet, det vill säga 9 kap. miljöbalken, men även 15 kap. när det gäller koldioxidlagring. I dagsläget sker prövning av sådan industriell verksamhet huvudsakligen genom den prövning som görs av länsstyrelsens miljöprövningsdelegationer eller Mark- och Miljödombstolen och när det gäller koldioxidlagring, huvudsakligen av regeringen.

I artikel 4 i förslaget till förordningen föreslås att medlemsstaterna ska inrätta en enda kontaktpunkt, One Stop Shop, i form av en nationell behörig myndighet som ska ansvara för att underlätta och samordna (*engelska facilitating and coordinating*) tillståndsförfarandet för projekt för råvaror av avgörande betydelse. Havs- och vattenmyndigheten noterar att ett sådant förfarande i viss mån skiljer sig från den nuvarande svenska rättsprocessen där domstolarna och statliga myndigheter primärt agerar som prövnings- eller remissmyndighet. Det är inte helt tydligt i förordningen om denna One Stop Shop endast ska vara koordinerande eller också vara tillståndsprövande. För det fall den nationella behöriga myndigheten ska vara tillståndsprövande kommer det att innebära en betydande förändring av nuvarande prövningssystem. En sådan förändring behöver konsekvensanalyseras.

Havs- och vattenmyndigheten anser att det är naturligt att prövningssystemet utvärderas och att förenklingar som leder till mer effektiva och ändamålsenliga processer är positiva. En så kallad One Stop Shop med uppgift att koordinera och underlätta prövningsprocessen kan vara ett verktyg för att nå detta mål. Det är emellertid också viktigt att svenska statliga myndigheters roll som remissinstanser i miljöprövningar kvarstår för att uppmärksamma och bevaka sektorsspecifika miljöskyddsbehov.

Havs- och vattenmyndigheten vill uppmärksamma risken för intresse- och målkonflikter när, som det föreslås, staten genom en nationell myndighet ska underlätta och samordna förfaranden inför tillståndsprövning och miljöbedömningen. Det innebär också att den nationella myndigheten behöver ha kännedom om vad som kan vara relevant på den aktuella platsen alternativt behöva inhämta information från de olika ansvariga myndigheterna i specifika frågor (exempelvis om vattenmiljö). Ett sådant förfarande skiljer sig i viss mån från dagens system där verksamhetsutövaren själv, bland annat genom miljöbalkens kunskapskrav, ansvarar för att bedöma vilket underlag som är relevant i verksamheten och för förhållandena på platsen. Länsstyrelsen har i delar denna uppgift exempelvis i samband med undersöknings- och avgränsningssamråd enligt miljöbalken och miljöbedömningsförordningen. Det bör dock tydliggöras hur den föreslagna EU-förordningen samspelar med gällande svenska bestämmelser.

Havs- och vattenmyndigheten kan dock se vissa fördelar med att ha en samordnande funktion i den här formen eller liknande, för att strömlinjeforma tillståndprocesserna. Exempel på liknande system finns bland annat i Danmark där Energistyrelsen är sammanhållande myndighet för hela tillståndprocessen för havsbaserad vindkraft. Havs- och vattenmyndigheten vill dock lyfta att en alltför snabb och snäv tillståndprocess kan försvåra olika instansers möjlighet att inkomma med synpunkter inom ramen för remitteringsprocesser. Här måste det demokratiska deltagandet som präglar den svenska tillståndprocessen skyddas, så att allmänheten fortfarande har en stor insyn och möjlighet att lämna synpunkter.

I artikel 6 i förordningsförslaget anges att prövningen för tillstånd får ta maximalt 18 månader om inte vissa skäl för undantag föreligger. Det torde innebära att reglerna i 22 kap. 27 § miljöbalken om prövotider kan påverkas. Det kan behöva förtydligas i vilken mån uppskjutna förfaranden om slutliga villkor kan tillämpas även med beaktande av den föreslagna förordningens tidsfrister.

I den föreslagna förordningens artiklar 7, 8, 10, 12 och 13 regleras tillståndsförfarandet ytterligare. Överlag bedömer Havs- och vattenmyndigheten att miljöbalken i flera delar kan behöva ändras om förordningen träder i kraft enligt förslaget. Det som främst berör Havs- och vattenmyndigheten i dessa artiklar är tillståndsgivning av koldioxidlagring. Utifrån artikel 7.1 har

den kompetenta myndigheten 30 dagar från det att utvecklaren begär stöd på sig att samla ihop vad som behöver ingå i en miljöbedömning. Svarande myndigheter som till exempel Havs- och vattenmyndigheten ges synnerligen kort tid att ge en bedömning till den kompetenta myndigheten. Detta då den kompetenta myndigheten både behöver genomföra förfrågan samt sammanställa informationen som inkommer inom 30 dagar. Gällande koldioxidlagring är tillståndsgivningstiden därefter begränsad till 18 månader.

I artikel 12 i den föreslagna förordningen anges bland annat att när det gäller den miljöpåverkan som behandlas i artiklarna 6.4 och 16.1 c i direktiv 92/43/EEG, artikel 4.7 i direktiv 2000/60/EG och artikel 9.1 a i direktiv 2009/147/EG ska strategiska projekt i unionen anses vara av allmänt intresse eller tjäna folkhälsan och säkerheten, och får anses ha ett övervägande allmänintresse, förutsatt att alla villkor i dessa direktiv är uppfyllda. Havs- och vattenmyndigheten anser att de kriterier som i övrigt framgår av bland annat artikel 5.1 respektive artikel 6 ger möjlighet för en vid tolkning av vilka verksamheter som kan betraktas som ett allmänintresse av större vikt. Konsekvenserna av förordningens formulering i dessa delar är svåra att bedöma nu men myndigheten utesluter inte att vattendirektivets grundläggande krav kan komma att undantas i relativt stor utsträckning. Ytterligare analys av detta förhållande framstår som angeläget.

I artikel 20 presenteras ett auktionssystem för utbyggnad av förnybara energikällor. Utifrån artikelns placering i förordningen och artikelns text är det oklart om det här syftar till ett gemensamt sätt att bedriva auktioner inom EU för all förnybar energi som anvisas plats genom auktionssystem, eller ett system för offentlig upphandling. Ett gemensamt auktionssystem för hela EU ger en tydlighet för aktörer som bygger förnybara energikällor, men myndigheten anser att artikeln utifrån text och placering i förordningen är något oklar. Gällande införandet av ett auktionsbaserat anvisningssystem vill Havs- och vattenmyndigheten peka på det regeringsuppdrag som lämnades in gällande exklusivitet till havs. Myndigheten ger där exempel på författningsändringar som behövs för att införa ett system där områden till havs kan auktioneras ut för förnybar energiutvinning¹.

Artikel 26 föreslår en reglerad testmiljö för att testa nya teknologier i samarbete mellan tillståndsgivande myndigheter och utförare för att kunna reglera verksamheten på ett sätt som baseras på verkliga förhållanden. Havs- och vattenmyndigheten ser positivt på en sådan regulatorisk testmiljö för att snabbare kunna bedöma vilken sorts tillstånd som behövs för att kunna skala upp verksamheter. Detta förutsatt att test av sådana nya teknologier endast sker i liten skala och under kontrollerade former, och där man i förväg kan bestämma att negativ miljöpåverkan är minimal.

Överlag bedömer Havs- och vattenmyndigheten att miljöbalken i flera delar kan behöva ändras om förordningen träder i kraft enligt förslaget. Det är viktigt att det framgent tydliggörs hur det svenska regelsystemet kommer att påverkas och vilka förändringar i prövningssystemet som behövs. Viktigt att notera här är den korta implementeringstid som föreskrivs i förordningen, vilka kan vara svåra att möta i praktiken.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören Jakob Granit efter föredragning av utredaren Jonas Bjärnstedt. I den slutliga handläggningen av ärendet har även avdelningschefen

¹ [Redovisning av regeringsuppdrag \(havochvatten.se\)](http://havochvatten.se)

Johan Kling, avdelningschefen Mats Svensson, utredaren Malin Hemmingson, tf enhetschefen Karin Wall samt verksjuristen Fredrik T Lindgren medverkat.

Jakob Granit

Jonas Bjärnstedt

Bilagor:

Ange bilagor

Kopia till:

Ange kopia till